

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W LUBLINIE

LLU.410.17.2.2025

Pani
Elżbieta Jarosz
Państwowy Graniczny Inspektor
Sanitarny w Hrebennem
22-680 Lubycza Królewska

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/035 Działania organów państwa w zakresie importu owoców

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Graniczna Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Hrebennem, 22-680 Lubycza Królewska (dalej: GSSE).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Jarosz, Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Hrebennem od 2 października 2020 r. (dalej: PGIS).
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań w zakresie granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do 14 listopada 2025 r., tj. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Agata Wróbel, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/96/2025 z 7 sierpnia 2025 r. (akta kontroli tom I str. 3-4)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania PGIS podejmowane w latach 2022-2025 (do 14 listopada) w zakresie importu owoców, których miejscem docelowego przeznaczenia był obszar Polski.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie wykazu towarów, które podlegają granicznej kontroli sanitarnej³ w GSSE przeprowadzano graniczne kontrole sanitarne owoców, których docelowym miejscem przeznaczenia był obszar Polski. Kontrole te były prowadzone m.in. na podstawie art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia⁴, przepisów unijnych oraz zgodnie z procedurą urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną⁵. W latach 2022-2025 (do 30 czerwca) pobrano i zbadano w zakresie pozostałości pestycydów oraz skażenia promieniotwórczego łącznie 11 próbek owoców pochodzących z krajów trzecich w trakcie 10 granicznych kontroli sanitarnych, co stanowiło 1,3% wszystkich kontroli importowanych owoców

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. Nr 272 poz. 1612, dalej: rozporządzenie w sprawie wykazu towarów.

⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1448, ze zm., dalej: ustawa o bezpieczeństwie żywności.

⁵ Procedurę wprowadzono zarządzeniem nr 293 Głównego Inspektora Sanitarnego z 13 grudnia 2019 r. w sprawie procedury urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną, dalej: Procedura urzędowej kontroli spełniania wymagań.

przeprowadzonych przez GGSE w tym okresie. Za wykonane czynności kontrolne GSSE pobierała od importerów opłaty zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 r. w sprawie opłat za czynności kontrolne wykonywane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach urzędowych kontroli żywności⁶, z wyjątkiem kosztów transportu próbek kurierem oraz badań w zakresie pozostałości pestycydów wykonywanych w Instytucie Ogrodnictwa-Państwowego Instytutu Badawczego w Skierniewicach (dalej: Instytut Ogrodnictwa), które były pokrywane przez budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: MRiRW) w ramach porozumienia z GIS dotyczącego badania pozostałości pestycydów w żywności importowanej.

W przypadku stwierdzenia w 2023 r. nieprawidłowości w trakcie granicznej kontroli sanitarnej importowanych owoców wydano decyzję w sprawie wstrzymania wprowadzenia na teren Polski i zwrotu owoców do kraju nadawcy oraz niezwłocznie przekazano powiadomienie w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach – RASFF⁷.

W GSSE prawidłowo realizowano otrzymywane od Głównego Inspektora Sanitarnego (dalej: GIS) polecenia i wytyczne w zakresie granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców. Współpracowano również z innymi organami i inspekcjami w zakresie granicznych kontroli sanitarnych tych produktów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Realizacja zadań w zakresie importu towarów

Opis stanu
faktycznego

1. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym GSSE obszar działania PGIS obejmował drogowe przejścia graniczne w: Hrebennem (dalej: DPG w Hrebennem), Zosinie i Dołhobyczowie oraz Kolejowe Przejście Graniczne w Hrubieszowie (dalej: KPG w Hrubieszowie). DPG w Hrebennem i KPG w Hrubieszowie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2007 r. w sprawie wykazu przejść granicznych właściwych dla przeprowadzania granicznej kontroli sanitarnej⁸ zostały wyznaczone jako przejścia do przeprowadzania granicznej kontroli sanitarnej m.in. żywności pochodzenia niezwierzęcego, na zasadach określonych w ustawie o bezpieczeństwie żywności. Ponadto DPG w Hrebennem zostało wyznaczone jako punkt kontroli granicznej dla przywożonej z państw trzecich żywności pochodzenia niezwierzęcego objętych przepisami prawa unijnego⁹.

(akta kontroli tom I str. 5-18)

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1130, dalej: rozporządzenie w sprawie opłat.

⁷ Dalej: RASFF.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 507.

⁹ Na podstawie m.in. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin, zmieniającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001, (WE) nr 396/2005, (WE) nr 1069/2009, (WE) nr 1107/2009, (UE) nr 1151/2012, (UE) nr 652/2014, (UE) 2016/429 i (UE) 2016/2031, rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 i (WE) nr 1099/2009 oraz dyrektywy Rady 98/58/WE, 1999/74/WE, 2007/43/WE, 2008/119/WE i 2008/120/WE, oraz uchylającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 i (WE) nr 882/2004, dyrektywy Rady 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EWG, 96/23/WE, 96/93/WE i 97/78/WE oraz decyzję Rady 92/438/EWG (Dz. Urz. UE L z 2017 r. nr 95, str. 1), dalej: rozporządzenie (UE) nr 2017/625) oraz rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2019/1793 z dnia 22 października 2019 r. w sprawie tymczasowego zwiększenia kontroli urzędowych i środków nadzwyczajnych regulujących wprowadzanie do Unii niektórych towarów z niektórych państw trzecich, wykonujące rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 i (WE) 178/2002 oraz uchylające rozporządzenia Komisji (WE) nr 669/2009, (UE) nr 884/2014, (UE) 2015/175, (UE) 2017/186 i (UE) 2018/1660 (Dz. Urz. UE L 277 z 22 października 2019 r., str. 89), dalej: rozporządzenie (UE) 2019/1793.

Na terenie DPG w Hrebennem GSSE posiadała dostęp do rampy rozładunkowej oraz pomieszczenia chłodni, w którym możliwe było m.in. czasowe składowanie owoców poddawanych kontroli sanitarnej. W przejściu tym nie było pomieszczenia mroźni, w którym pracownicy GSSE mogliby dokonywać oględzin mrożonych owoców w odpowiednich warunkach termicznych. PGIS w związku z planowaną rozbudową DPG w Hrebennem zgłaszała m.in. Lubelskiemu Zarządowi Obsługi Przejść Granicznych¹⁰ konieczność zapewnienia magazynu mroźni.

(akta kontroli tom I str. 261-284)

W latach 2022-2025 (I półrocze) w GSSE przeprowadzono łącznie 787 granicznych kontroli sanitarnych owoców¹¹ wskazanych w rozporządzeniu w sprawie wykazu towarów, w tym: 420 w 2022 r., 154 w 2023 r., 171 w 2024 r. i 42 w I półroczu 2025 r. Najczęściej granicznym kontrolom sanitarnym poddawano:

- malinę mrożoną (kod CN¹² 08112031) – łącznie przeprowadzono 347 kontroli, w tym: 198 w 2022 r., 80 w 2023 r., 68 w 2024 r. oraz jedną w I półroczu 2025 r.;
- malinę świeżą (kod CN 08102010) – łącznie przeprowadzono 60 kontroli, w tym: dziewięć w 2022 r., 17 w 2023 r. i 34 w 2024 r.;
- truskawkę mrożoną (kod CN 08111090) – łącznie przeprowadzono 56 kontroli, w tym: 48 w 2022 r. oraz po cztery w 2023 r. i w 2024 r.;
- wiśnię zakonserwowaną alkoholem (kod CN 2008) – łącznie przeprowadzono 48 kontroli, w tym: po dziewięć w 2023 r. i w 2024 r. oraz 30 w I półroczu 2025 r.;
- dziką różę suszoną (kod CN 08134095) – łącznie przeprowadzono 41 kontroli, w tym: 20 w 2022 r., siedem w 2023 r., dziewięć w 2024 r. oraz pięć w I półroczu 2025 r.;
- winogrono świeże (kod CN 08061010) – łącznie przeprowadzono 33 kontrole, w tym: 32 w 2022 r. oraz jedną w 2023 r.;
- dziką różę mrożoną (kod CN 08119095) – łącznie przeprowadzono 25 kontroli, w tym: 22 w 2022 r. oraz trzy w 2023 r.;
- truskawki świeże (kod CN 081020) – łącznie przeprowadzono 21 kontroli, w tym: trzy w 2022 r., osiem w 2023 r., osiem w 2024 r. oraz dwie w I półroczu 2025 r.

(akta kontroli tom I str. 307-308, 314-397)

¹⁰ Jest to jednostka budżetowa utworzona do realizacji zadań Wojewody Lubelskiego wynikających z ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 184) oraz przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie. Przedmiotem jej działalności jest stałe utrzymywanie przejść granicznych na obszarze województwa lubelskiego w stanie umożliwiającym przeprowadzenie m.in. sprawnej i skutecznej kontroli sanitarnej.

¹¹ Wszystkie kontrole sanitarne owoców przeprowadzono na terenie DPG w Hrebennem. W ww. okresie nie wystąpiły przypadki przeprowadzenia granicznych kontroli sanitarnych owoców na terenie KPG w Hrubieszowie.

¹² Kod CN to Scalona Nomenklatura Towarowa Handlu Zagranicznego będąca podstawowym elementem Wspólnej Taryfy Celnej pozwalający na sklasyfikowanie towarów w obrocie międzynarodowym, tworząc system umożliwiający dokonanie identyfikacji towarów. Ww. Scalona Nomenklatura została określona w Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1719/2005 z dnia 27 października 2005 r. zmieniającego załącznik I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2657/87 w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej.

2. W latach 2022-2025 (do 14 listopada) zasady przeprowadzania kontroli sanitarnych w zakresie importowanych owoców określały m.in.:

- procedura urzędowej kontroli spełniania wymagań opracowana przez GIS;
- procedura pobierania próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz próbek sanitarnych opracowana przez GIS¹³;
- wewnętrzna instrukcja dotycząca poboru próbek, oznakowania i transportu;
- wewnętrzna instrukcja postępowania dotycząca częstotliwości przeprowadzenia warunków oceny warunków transportu oraz oględzin przesyłek.

(akta kontroli tom I str. 22-104)

Pracownicy GSSE przeprowadzający w latach 2022-2025 (do 30 czerwca) graniczne kontrole sanitarne importowanych owoców zostali przeszkoleni w zakresie pobierania próbek do badań.

(akta kontroli tom I str. 374-375)

W latach 2022-2025 (do 30 czerwca) w GSSE pobrano i zbadano w trakcie 10 granicznych kontroli sanitarnych łącznie 11 próbek owoców pochodzących z krajów trzecich (1,3% wszystkich granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców) w tym:

- w 2023 r. trzy próbki truskawki świeżej oraz po jednej próbce maliny świeżej, żurawiny świeżej, dzikiej róży świeżej, śliwki suszonej i aronii suszonej;
- w 2024 r. dwie próbki jagody czarnej świeżej oraz próbkę truskawki świeżej;
- w 2022 r. i 2025 r. (I półrocze) nie pobrano i nie zbadano próbek importowanych owoców.

PGIS wyjaśniła, że import owoców przez DPG w Hrebennem stanowi niewielki odsetek wszystkich kontroli granicznych. Ilość prób typowanych do badań laboratoryjnych była adekwatna do ilości importowanych owoców. Na typowanie do badań laboratoryjnych miała wpływ przeprowadzana każdorazowo ocena ryzyka. Na podstawie przeprowadzonych analiz ryzyka na przeglądach zarządzania ustalono wysoki poziom częstotliwości przeprowadzania oględzin partii i oceny bezpieczeństwa zdrowotnego, pozwalającej na stwierdzenie nieprawidłowości w cechach organoleptycznych owoców. Aby potwierdzić bezpieczeństwo zdrowotne towaru, importerzy przedstawiali wyniki badań laboratoryjnych wykonywanych przez urzędowe laboratoria z kraju producenta. Wyniki dotyczyły wszystkich wskazanych przez rozporządzenie Komisji (WE) nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r. ustalające najwyższe dopuszczalne poziomy niektórych zanieczyszczeń w środkach spożywczych¹⁴ oraz rozporządzenie (UE) 2023/915 z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów niektórych zanieczyszczeń w żywności oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1881/2006¹⁵ limitowanych dla danego typu produktu. Odpowiedzialne podejście importerów oraz szczegółowa analiza i ocena ryzyka zapobiegały wprowadzeniu na rynek unijny towarów o niewłaściwej jakości zdrowotnej.

(akta kontroli tom I str. 306, 309-311)

¹³ Ww. procedura stanowiła załącznik do zarządzenia GIS nr 292/19 z 13 grudnia 2019 r.

¹⁴ Dz. Urz. UE L 364 z 20 grudnia 2006r., s. 5.

¹⁵ Dz. Urz. UE L 119 z 5 maja 2023 r., s. 103–157.

Spośród 11 pobranych próbek importowanych owoców, osiem zostało zbadanych w zakresie pozostałości pestycydów w Instytucie Ogrodnictwa oraz trzy – w zakresie skażenia promieniotwórczego (radionuklidów) w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie (dalej: WSSE w Lublinie). Kosztami badań w zakresie skażenia promieniotwórczego obciążano importerów, natomiast koszty badań w zakresie pozostałości pestycydów były pokrywane przez budżetu MRiRW w ramach porozumienia z GIS dotyczącego badania pozostałości pestycydów w żywności importowanej¹⁶.

(akta kontroli tom I str. 310-311)

Pobrane próbki owoców do badań zostały przetransportowane do wybranych laboratoriów własnym środkiem transportu przez pracowników GSSE¹⁷ oraz za pośrednictwem firmy kurierskiej¹⁸. PGIS wyjaśniła, że próbki na czas transportu umieszczano w szczelnym opakowaniu foliowym, obłożonym folią bąbelkową lub opakowaniach termoizolacyjnych. Kosztami transportu próbek własnym środkiem transportu obciążano importerów, natomiast koszty transportu próbek przez firmę kurierską ponosił Instytut Ogrodnictwa.

PGIS wyjaśniła, że z uwagi na dużą odległość pomiędzy Instytutem Ogrodnictwa a DPG w Hrebennem oraz zbyt duże zaangażowanie sił i środków ze strony GSSE w przypadku transportu próbek samochodem służbowym, w 2023 r. podjęto decyzję o korzystaniu w tym zakresie z usług kurierskich.

(akta kontroli tom I str. 310-311, 383, 386-387)

W wyniku przebadania 10 z 11 pobranych próbek nie stwierdzono przekroczeń najwyższych dopuszczalnych poziomów badanych zanieczyszczeń, natomiast w jednej próbce pobranej w 2023 r. wykryto przekroczenie dopuszczalnych norm pozostałości pestycydów¹⁹.

(akta kontroli tom I str. 309, 367-373)

W latach 2022-2025 (do 14 listopada) w GSSE nie pobierano próbek owoców w celu wykonania badań laboratoryjnych w zakresie m.in. zanieczyszczeń mikrobiologicznych, mykotoksyn oraz metali ciężkich i innych pierwiastków. PGIS wyjaśniła, że podczas granicznej kontroli sanitarnej importerzy przedstawiali każdorazowo dokumentację potwierdzającą jakość zdrowotną produktów – wyniki z badań laboratoryjnych wykonywanych przez urzędowe laboratoria lub inne akredytowane laboratoria. Oględziny towaru oraz analiza przedstawionej dokumentacji wskazywały na zgodność towaru objętego kontrolą graniczną z wymaganiami zdrowotnymi. Biorąc pod uwagę ocenę ryzyka nie było uzasadnienia do zatrzymania towaru i wykonywania ponownych urzędowych badań laboratoryjnych.

(akta kontroli tom I str. 310, 382, 386, 390, 394)

¹⁶ W pismach i wytycznych kierowanych z GIS do GSSE porozumienie w ww. zakresie określano jako *Program badania pozostałości pestycydów w żywności importowanej*.

¹⁷ Dotyczyło trzech próbek owoców pobranych w celu wykonania badań w zakresie pozostałości pestycydów w Instytucie Ogrodnictwa oraz trzech – na zawartość radionuklidów w WSSE w Lublinie.

¹⁸ Dotyczyło to pięciu próbek owoców pobranych w celu wykonania badań w zakresie pozostałości pestycydów w Instytucie Ogrodnictwa.

¹⁹ Dotyczyło to śliwki suszonej.

PGIS dokonywała szacowania ilości próbek żywności do planu poboru 500 próbek na lata 2022-2025 w ramach *Planu badania pozostałości pestycydów w żywności importowanej* na podstawie wytycznych przekazywanych przez GIS. Po otrzymaniu tabeli z propozycją asortymentu towarów przewidywanych do poboru prób, biorąc pod uwagę dane statystyczne i historię przeprowadzonych przez GSSE kontroli w poprzednim roku kalendarzowym, przygotowywano wykaz rodzajów i ilości asortymentu spodziewanego do zgłoszenia do kontroli i przekazywano do akceptacji GIS. Po zatwierdzeniu przez jednostkę nadrzędną przystępowano do realizacji wytycznych.

PGIS wyjaśniła, że pojawiające się problemy z realizacją deklarowanej ilości prób do badań w kierunku pozostałości pestycydów w latach 2022-2025 wynikały ze zmienności rodzaju towarów i ich ilości zgłaszanych do granicznej kontroli sanitarnej oraz pojawiających się w tych latach zakazów dotyczących importu poszczególnych kategorii środków spożywczych.

(akta kontroli tom I str. 206-208, 383, 386)

3. W latach 2022-2025 (do 14 listopada) PGIS otrzymał od GIS polecenia, zalecenia i wytyczne dotyczące m.in.:

- zwrócenia uwagi i czujności w przypadku importu towarów z Ukrainy co do ich bezpieczeństwa²⁰;
- wzmożenia nadzoru nad importowanymi malinami z państw trzecich²¹;
- raportowania wyników próbkowania za pośrednictwem strony internetowej www.pestycydy.pis.gov.pl;
- przekazywania raportów o ilości importowanych owoców (w tym owoców mrożonych, świeżych, malin).

W GSSE terminowo realizowano ww. polecenia, zalecenia i wytyczne²².

(akta kontroli tom I str. 130-246)

PGIS odnosząc się do obowiązku raportowania danych w zakresie importowanych owoców wyjaśniła, że w latach 2022-2023 nastąpił znaczący wzrost ilości importowanych towarów, co skutkowało protestami polskich rolników. W celu ochrony polskiego rynku spożywczego decydenci potrzebowali bieżących informacji o ilości i rodzaju importowanych produktów. Częste spotkania na szczeblu wojewódzkim i centralnym dotyczące sytuacji na rynku spożywczym wymagały aktualizowania wiedzy w okresie dziennym, tygodniowym czy miesięcznym, z tego względu wymagano od pracowników GSSE obowiązku raportowania potrzebnych danych. Wprawdzie była to dodatkowa praca wymagająca terminowości i skrupulatności, ale w tamtym czasie okazała się bardzo istotna. Ze względu na korzystanie z własnego programu komputerowego *Środki spożywcze* zbieranie danych było ułatwione. Ponadto kierownictwo GSSE sporządziło tabelę z wytycznymi do raportowania i udostępniło ją zaangażowanym w proces raportowania pracownikom. Na spotkaniach on-line z kierownictwem GIS zgłaszano przypadki powielania zbieranych informacji przez różne instytucje czego efektem było ujednolicanie danych oraz terminów ich przekazywania.

(akta kontroli tom I str. 447-450)

²⁰ Pismo GIS z 28 lutego 2022 r. znak BŻ.PR.426.35.2022.

²¹ Pismo GIS z 19 sierpnia 2024 r. znak: BŻ.PR.426.5.2024.

²² W przypadku realizacji obowiązków raportowania danych dotyczących importowanych owoców analizie poddano wybrane raporty sporządzone w latach 2023-2025 (do 30 czerwca).

4. Szczegółowej analizie poddano dokumentację 16 spraw dotyczących granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców, które zostały przeprowadzone w latach 2022-2025 (do 30 czerwca). Ustalono, że:

- w 16 przypadkach dokonano kontroli dokumentacji przedstawianej przez importerów, agencje celne oraz przewoźników, tj. wniosek o dokonanie kontroli granicznej, dokumenty identyfikujące partię towaru, fakturę, certyfikaty oraz wyniki badań laboratoryjnych potwierdzających spełnienie wymagań przez owoce, co było zgodne z art. 45 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2017/625 oraz procedurą urzędowej kontroli spełniania wymagań. Z powyższych czynności sporządzono protokoły kontroli;
- złożone wnioski o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej były zgodne ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 14 lutego 2007 r. w sprawie wzorów wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej oraz świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych²³;
- dokumentacja przedkładana do kontroli była sporządzona najczęściej w wersji dwujęzycznej w tym w języku polskim lub języku angielskim. W przypadku przedłożenia dokumentacji w języku niebędącym językiem urzędowym obowiązującym na terenie UE (najczęściej w języku ukraińskim) załączano tłumaczenie. W dwóch przypadkach nie załączono jednak tłumaczenia przedstawionych wyników badań. PGIS wyjaśniła, że lata 2022-2025 były czasem intensywnych nacisków na importerów o przedkładanie przetłumaczonych dokumentów do kontroli. W przypadku braku tłumaczenia dokumentacji kontrola była wstrzymywana i zawsze zwracano się do importera o przedstawienie tłumaczenia. Importerzy najczęściej wymagali takiej dokumentacji od producentów. W pojedynczych przypadkach przyjmowano dokumentację o niższej randze w języku ukraińskim. Każdorazowo pouczano importera o konieczności przedstawiania dokumentacji w języku wskazanym w przepisach prawa. Importerzy, którzy systematycznie przewozili towary przez DPG w Hrebennem przedkładali przetłumaczoną dokumentację, a przypadki dostarczania dokumentów w języku ukraińskim przez nowych importerów stanowiły niewielki procent ogółu spraw, które były systematycznie eliminowane. PGIS wyjaśniła ponadto, że wszyscy pracownicy GSSE potrafią czytać w języku ukraińskim oraz posługują się elektronicznymi tłumaczami;
- w 10 przypadkach przeprowadzono oględziny importowanych owoców, w trakcie których dokonano organoleptycznej oceny owoców²⁴. W sześciu przypadkach nie przeprowadzono oględzin z uwagi na fakt, iż owoce były zamrożone lub zostały wcześniej poddane oględzinom, zgodnie z wyznaczoną w GSSE częstotliwością oględzin przesyłek²⁵. PGIS wyjaśniła, że w przypadku owoców mrożonych dokonywano kontroli dokumentacji oraz przeprowadzano ocenę warunków transportu ze szczególnym zwróceniem uwagi na warunki termiczne poprzez analizę odczytów z rejestratorów temperatury w środku transportu. Oględziny przeprowadzano w sytuacji gdy rejestr elektroniczny służący do pomiaru

²³ Dz. U. z 2022 r. poz. 1910, dalej: rozporządzenie w sprawie wzoru wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej.

²⁴ Ocenie w ww. zakresie poddawano barwę, zapach, konsystencję oraz oznaki zepsucia importowanych owoców.

²⁵ Częstotliwość oględzin wyznaczono na podstawie przeprowadzonych w GSSE analiz ryzyka.

temperatury wskazywał taką konieczność, natomiast nigdy nie pobierano prób do badań laboratoryjnych z uwagi na czas trwania tego procesu. Po sygnałach i informacjach medialnych o pogorszeniu jakości owoców mrożonych importowanych do Polski, PGIS w styczniu 2024 r. podjęła decyzję o kierowaniu tego typu towarów za zawiadomieniem do właściwych PSSE ze względu na brak możliwości rozładunku w odpowiednich warunkach chłodniczych i przeprowadzenia oględzin całej partii towaru oraz poboru prób do badań laboratoryjnych;

- w czterech przypadkach pobrano próbki do dalszych badań laboratoryjnych w zakresie pozostałości pestycydów. Wyniki przeprowadzonych badań nie potwierdziły przekroczeń w badanym zakresie;
- w wyniku przeprowadzonych kontroli granicznych wydano świadectwa stwierdzające spełnienie wymagań zdrowotnych. Wydane świadectwa były zgodne ze wzorem określonym w rozporządzeniu w sprawie wzoru wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej;
- w 16 przypadkach naliczono opłaty za czynności przeprowadzone w ramach granicznej kontroli sanitarnej zgodnie ze stawkami określonymi w rozporządzeniu w sprawie opłat z wyjątkiem kosztów transportu próbek kurierem oraz badań w zakresie pozostałości pestycydów wykonywanych w Instytucie Ogrodnictwa (odpowiednio w dwóch i w czterech przypadkach).

(akta kontroli tom I str. 581-600, tom II str. 81-240, 391-625)

Szczegółowej analizie poddano dokumentację czterech spraw dotyczących granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców, które zostały przeprowadzone w latach 2022-2025 (do 30 czerwca) na podstawie przepisów unijnych²⁶. Ustalono m.in., że:

- zgłoszenia owoców do kontroli granicznej zostały dokonane przez importerów i agencje celne w systemie *TRACES NT* poprzez przesłanie wypełnionej I. części dokumentu CHED-D (Common Health Entry Document – wspólny zdrowotny dokument wejścia);
- przeprowadzono kontrole dokumentacji, w tym m.in. dokumenty identyfikujące partię towaru, faktury, dokumenty przewozowe, świadectwa urzędowe w sprawie warunków regulujących przywóz żywności i pasz pochodzących z państw trzecich w następstwie wypadku w elektrowni jądrowej w Czarnobylu, protokoły z badań oraz certyfikaty. Z czynności tych sporządzono protokoły kontroli towarów objętych kontrolą graniczną;
- w trzech przypadkach przeprowadzono oględziny owoców oraz pobrano próbki do badań w zakresie skażenia promieniotwórczego. Z czynności tych sporządzono protokoły. W jednym przypadku nie przeprowadzono oględzin z uwagi na fakt, iż owoce stanowiły część partii owoców pochodzącej z tego samego źródła;
- wyniki badań próbek owoców nie potwierdziły przekroczenia dopuszczalnych norm w zakresie skażenia promieniotwórczego;
- w wyniku przeprowadzonych czynności w systemie *TRACES NT* wypełniono II. część dokumentów wejścia CHED-D i dokonano ich zatwierdzenia.

(akta kontroli tom I str. 581-600, tom II str. 241-355)

²⁶ To jest na podstawie rozporządzenia (UE) 2017/625 oraz rozporządzenia (UE) 2019/1793.

5. W latach 2022-2025 (I półrocze) wystawiono:

- 626 świadectw stwierdzających spełnianie wymagań zdrowotnych, w tym: 415 w 2022 r., 85 w 2023 r., 90 w 2024 r. i 36 w I półroczu 2025 r.;
- 20 wspólnych dokumentów wejścia dotyczących zdrowia (CHED-D), w tym: po dwa w 2022 r. i w 2023 r., 13 w 2024 r. i trzy w I półroczu 2025 r.;
- 140 zawiadomień dotyczących przeprowadzenia kontroli sanitarnej w innym miejscu na podstawie § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 marca 2017 r. w sprawie współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej z organami celnymi w zakresie granicznych kontroli sanitarnych²⁷, w tym: trzy w 2022 r., 66 w 2023 r., 68 w 2024 r. i trzy w I półroczu 2025 r.

W wyniku przeprowadzonych granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców stwierdzono jeden przypadek niespełnienia wymagań zdrowotnych oraz wydano decyzję w sprawie wstrzymania wprowadzenia na teren Polski i zwrotu owoców przez granicę kraju do nadawcy²⁸.

(akta kontroli tom I str. 312-313)

Szczegółowemu badaniu poddano 14 postępowań kontrolnych dotyczących importowanych owoców, w toku których wydano świadectwa stwierdzające spełnianie przez towary objęte graniczną kontrolą sanitarną wymagań zdrowotnych oraz jedno postępowanie kontrolne, dla którego takiego świadectwa nie wydano. Ustalono m.in., że:

- w 14 przypadkach wyniki kontroli sanitarnej przekazano za pośrednictwem systemu *Single Window* funkcjonariuszom Lubelskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Białej Podlaskiej Oddział Celny w Hrebennem (dalej: LUCS);
- w jednym postępowaniu kontrolnym przekazano do GIS oraz LUCS decyzję w sprawie wstrzymania wprowadzenia na teren Polski oraz zwrotu owoców przez granicę kraju do nadawcy. Ponadto informację dotyczącą zatrzymania owoców na granicy niezwłocznie wprowadzono do systemu *RASFF*;
- nie udokumentowano przekazania informacji na temat ustaleń dokonanych w trakcie prowadzonych granicznych kontroli sanitarnych do Wojewódzkiego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Lublinie (dalej: WIJHARS) oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie (dalej: WIORIN). PGIS wyjaśniła, że informacje w ww. zakresie z uwagi na lokalizację w jednym budynku przekazywano tym inspekcjom osobiście w formie werbalnej.

(akta kontroli tom II str. 3-80, 356-390)

6. W latach 2022-2025 (do 14 listopada) zasady współpracy PGIS z innymi inspekcjami oraz administracją celno-skarbową przy przeprowadzaniu granicznych kontroli sanitarnych regulowały:

- porozumienie z 11 września 2008 r. zawarte z Naczelnikiem Urzędu Celnego w Zamościu normujące zasady współpracy przy przeprowadzaniu kontroli granicznej (celnej i sanitarnej) w obrębie DPG w Hrebennem²⁹. W ramach ww. porozumienia strony zobowiązały się m.in. do wymiany swoich

²⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 507.

²⁸ Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przekroczenia dopuszczalnych norm pozostałości pestycydów w suszonych śliwkach.

²⁹ Porozumienie straciło moc z dniem 6 czerwca 2024 r.

- spostrzeżeń i ustaleń dotyczących przeprowadzanych przez siebie kontroli, mogących mieć wpływ na naruszenie przepisów sanitarnych lub celnych;
- porozumienie z 6 czerwca 2024 r. w sprawie współdziałania przy przeprowadzaniu kontroli sanitarnej i kontroli celno-skarbowej³⁰. W ramach ww. porozumienia strony zobowiązały się do wzajemnej wymiany informacji, ustaleń z przeprowadzonych kontroli, udostępniania stosownych dokumentów oraz informacji z prowadzonych baz danych celem przeciwdziałania przypadkom naruszenia przepisów prawa obowiązujących w obrocie towarami podlegającymi granicznej kontroli sanitarnej. Określono w nim ponadto m.in. zasady zgłoszeń i wymiany informacji w systemie *Single Window*. PGIS wyjaśniła, że porozumienie z 2008 r. nie zostało zmienione w związku m.in. z wdrożeniem systemu *Single Window*, ponieważ system ten został stworzony na potrzeby Urzędu Celno-Skarbowego. Inspekcja Sanitarna jest jedynie włączona do systemu w ograniczonym zakresie. To od Urzędu Celno-Skarbowego zależy przygotowanie, aktualizacja i przekazanie wytycznych innym inspekcjom korzystającym z ww. systemu;
 - porozumienie z 9 lipca 2019 r. z Państwowym Granicznym Inspektorem Sanitarnym w Dorohusku, Państwowym Granicznym Inspektorem Sanitarnym Koroszczynie, Granicznym Lekarzem Weterynarii w Dorohusku, Granicznym Lekarzem Weterynarii w Koroszczynie, Lubelskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie oraz Lubelskim Wojewódzkim Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Lublinie w sprawie współdziałania i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w zakresie urzędowych kontroli granicznych zwierząt i towarów wprowadzanych na terytorium UE. W ww. porozumieniu określono m.in. ogólne warunki i sposób współdziałania i współpracy przy przeprowadzeniu w punktach kontroli granicznej granicznych kontroli urzędowych zwierząt i towarów określonych w art. 47 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 2017/625 wprowadzanych na terytorium UE. Współdziałanie i współpraca tam gdzie było to organizacyjnie możliwe i merytorycznie uzasadnione miało dotyczyć m.in. wspólnego korzystania z budynków, dostosowywania obecnych miejsc przeprowadzenia kontroli granicznych do wymagań art. 64 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2017/625 oraz przepisów wydanych na podstawie art. 64 ust. 4 tego rozporządzenia, oraz przeprowadzania wspólnych kontroli towarów wymagających kontroli więcej niż jednego organu³¹.

(akta kontroli tom I str. 105-129)

W latach 2022-2025 (do 14 listopada) wymiana informacji na temat granicznych kontroli sanitarnych pomiędzy GSSE a LUCS odbywała się za pośrednictwem systemu *Single Window* oraz osobiście. Współpraca i wymiana informacji pomiędzy GSSE a WIHAJRS i WIORIN następowała poprzez osobistą wymianę informacji o organizacji kontroli na miejscu, co umożliwiało wspólne wyjścia na rampę rozładunkową celem oględzin zgłaszanych przesyłek oraz

³⁰ Porozumienie zawarte pomiędzy PGIS a Naczelnikiem Lubelskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Białej Podlaskiej.

³¹ Miało to na celu lepszą koordynację i skrócenie czasu kontroli granicznych.

powiadamianie o przypadkach niespełnienia wymagań przez importowane towary, w tym owoce.

PGIS wyjaśniła, że pracownicy poszczególnych inspekcji działających na terenie DPG w Hrebennem pisemnie lub werbalnie informowali się o wynikach poszczególnych kontroli. Dodatkowo wszystkie przypadki importowanych towarów o niewłaściwej jakości zdrowotnej były zgłaszane do ogólnodostępnego systemu *RASFF*. Ponadto pracownicy wszystkich inspekcji granicznych brali udział w spotkaniach, których organizatorem był głównie Wojewoda Lubelski, a nadrzędnym celem było omówienie zasad współpracy zmierzającej m.in. do prawnego przeprowadzania kontroli.

(akta kontroli tom I str. 390, 394-396, 573-580)

7. W latach 2022-2025 (do 14 listopada) w GSSE do wspomagania granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców wykorzystywano następujące systemy informatyczne:

- *Single Window* w ramach Platformy Usług Elektronicznych Skarbowo-Celnych³² służący do bieżącej wymiany informacji o prowadzonych granicznych kontrolach sanitarnych importowanych owoców z Krajową Administracją Skarbową, a w szczególności odbierania i przekazywania konsultacji i skierowań dotyczących przesyłek odbieranych w DPG w Hrebennem oraz KPG w Hrubieszowie. W ramach działania ww. platformy pracownicy GSSE nie posiadali możliwości przekazywania informacji o prowadzonych granicznych kontrolach sanitarnych importowanych owoców innym inspekcjom działającym na terenie DPG (WIJHARS i WIORIN);
- *TRACES NT* służący do zgłaszania i wystawiania dokumentacji dla przesyłek objętych szczególnymi warunkami przywozu do UE;
- *RASFF* służący do przekazywania informacji o towarach zagrażających zdrowiu i życiu do punktu kontaktowego w GIS;
- opracowany przez pracownika GSSE wewnętrzny system do odpraw granicznych pn. *Środki spożywcze* służący m.in. do rejestracji wniosków o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej, nadawania kolejnego nr sprawy, generowania dokumentacji kontrolnej oraz prowadzenia statystyk.

Dostęp do systemów *Single Window*, *TRACES NT* oraz wewnętrznego systemu do odpraw granicznych posiadali wszyscy pracownicy przeprowadzający kontrole sanitarne w GSSE, natomiast do *RASFF* – trzech pracowników. PGIS wyjaśniła, że liczba pracowników posiadających dostęp do *RASFF* była wystarczająca do zapewnienia niezwłocznego przekazywania informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach w trakcie granicznych kontroli sanitarnych.

W latach 2022-2025 (do 14 listopada) wymiana informacji o prowadzonych granicznych kontrolach sanitarnych importowanych owoców pomiędzy GSSE a innymi organami i inspekcjami znajdującymi na terenie DPG w Hrebennem (WIJHARS i WIORIN) odbywała się osobiście lub telefonicznie.

W przypadku wystąpienia awarii systemu *Single Window*, Ministerstwo Finansów opracowało procedurę awaryjną, w której przewidziano możliwość przeprowadzenia konsultacji i dokończenia granicznej kontroli sanitarnej poprzez stosowanie papierowej karty obiegowej. Ponadto wymiana informacji

³² System wdrożono w GSSE w kwietniu 2022 r.

między pracownikami GSSE a funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej była możliwa poprzez kontakt bezpośredni oraz wewnętrzną linię telefoniczną. W przypadku problemów z funkcjonowaniem systemu RASFF przewidziano alternatywne środki łączności poprzez e-mail oraz telefon. W odniesieniu do wewnętrznego systemu *Środki spożywcze* przewidziano generowanie dokumentacji dotyczącej granicznej kontroli sanitarnej za pośrednictwem oprogramowania biurowego. W *TRACES NT* nie przewidziano procedury awaryjnej.

(akta kontroli tom I str. 283-303, 306, 473-489)

W latach 2022-2025 (do 14 listopada) w GSSE nie odnotowano awarii systemów informatycznych wykorzystywanych do wspomagania granicznych kontroli sanitarnych, które w istotny sposób wpłynęłyby na wydłużenie czasu prowadzenia granicznych kontroli sanitarnych. W okresie tym występowały nieliczne problemy związane z działaniem *Single Window*, które były spowodowane głównie prowadzonymi pracami serwisowymi oraz dodawaniem nowych funkcji.

(akta kontroli tom I str. 383, 388)

8. GSSE w dniu 7 stycznia 2022 r. otrzymała od GIS anonimowe wystąpienie importerów oraz przewoźników z 28 grudnia 2021 r., w którym zwrócono uwagę na m.in. długi oczekiwanie na kontrolę sanitarną przewożonych towarów przez DPG w Hrebennem oraz polecenia przewoźnikom wykonywania niektórych czynności związanych z poborem próbek towarów. PGIS odnosząc się do podnoszonych zarzutów w skierowanym do GIS piśmie z 10 stycznia 2022 r. wyjaśniła, że wydłużony czas kontroli sanitarnej mógł być spowodowany wyłącznie oczekiwaniem na wyniki badań próbek przekazanych do laboratorium, braku kompletu dokumentów niezbędnych do dokonania kontroli, równoczesnego oczekiwania na kontrole innych służb lub skumulowania dużej ilości przewoźników na terenie DPG w Hrebennem przy jednoosobowej obsadzie pracowników GSSE.

W latach 2023-2025 (do 14 listopada) do GSSE nie wpłynęły skargi i wnioski dotyczące granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców.

(akta kontroli tom I str. 376-381)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności GSSE w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora jednostki organizacyjnej NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do

wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Lublin, dnia 17 grudnia 2025 r.

Kontroler:

Agata Wróbel
Specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/

Dyrektor

**Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie**

Edward Szempruch
/podpisano elektronicznie/